

Ko je izbira ovira v napredovanju

Silva Novljan

Bralna pismenost v Sloveniji in Evropi

Nacionalna konferenca, Brdo pri Kranju,

25. in 26. oktober 2011

Izhodišče razmišljanja

- Rezultati raziskav o povezanosti knjižnice, njenih dejavnikov in storitev na razvijanje bralne pismenosti.
- Omejitve na **bralno** pismenost.
- Raznolikost bralnih virov in možnosti.
- Neuresničeni predlogi Nacionalne strategije za pismenosti, 2005.

Cilj

- Oblikovanje predlogov za večji učinek knjižnične dejavnosti pri razvijanju bralne pismenosti.

Če hočemo

vsebinsko in pomensko ustrezne informacije, osredotočene na temo, izvirne in kakovostne, jih moramo iskati in izbirati.

Prostor izbire

A) Primer možnosti

Teme	Google	Cobiss/Opac (vsi jeziki/ sl)
Pismenost	1.330.000	1000/1000
Informacijska pismenost	67.200	339/194
Branje	2.330.000	1000/1000
Užitek	1.990.000	417/361
Užitek in branje	142.000	10/9
Izobraževanje	5.380.000	1000/1000
Izobraževanje in branje	388.000	298/145

B) Primer izbire - v knjižnici

- Leposlovno gradivo pred strokovnim.
- Strokovno (poljudno) pred znanstvenim.
- Užitek v nezahtevnem gradivu pred zahtevnim.
- Izobraževanje s poljudnim gradivom, sekundarnimi viri pred primarnimi.
- Podobnost pred raznolikostjo.
- Ohranjanje, prevlada starih navad, vzorcev uporabe knjižničnega gradiva in knjižnice.
- Vzdrževanje nivoja zadovoljstva ob omejeni rabi namena knjižnic.
- Visoko **zaupanje** do knjižničarjeve pomoči pri izbiri in do učiteljevega znanja.
- Izbiro močno oblikuje količina podobnih naslovov in priporočila posrednikov.

Problemi branja

- Revno besedišče, težave z razumevanjem sporočil, slabo obvladovanje oblik sporočanja za določen namen.
- Nekritična in neetična uporaba informacij.
- Zamenjevanje količine s kakovostjo.
- Prevlada hitrosti namesto kakovosti.
- Podobnost namesto izvirnosti.
- “Žabji skoki”

Obvladovati pismenost pomeni tudi: obvladovati informacijsko obilje

Človekova pravica: prosta izbira bralnih virov

- »/.../ je odvisna od možnosti, ki so ji na razpolago, in njenih sposobnosti, da med njimi izbere /.../« (Miller, 2007, str. 65).
- Pirjevec (1940, str. 308): »/Knjižnica; op.av./ hoče vzgojiti v mladini samostojno iskanje in raziskovanje, ki vodi v samostojno mišljenje in presojanje. Pomagati mora pri razvoju kritičnih zmožnosti.«

HOČE? ZMORE?

Cilj bibliopedagoškega dela

Posameznik, ki bere z razumevanjem kakovostno raznovrstno leposlovno in strokovno gradivo, ki ga samostojno izbere za svoje prepoznane potrebe za pridobivanja informacij, znanja, spoznanj, spodbud, estetskih doživetij in kakovostne sprostitve.

Za izbiranje

Informacijska pismenost (IP) je sposobnost pridobitve, vrednotenja in uporabe informacij za opredeljeno informacijsko potrebo. (*Novljan, 2010, str. 55*)

Pismenost kot

,»/.../sposobnost učenca v vsakdanjem življenju uporabiti znanje, ki ga je pridobil v šoli in tudi drugod, ter zmožnost analizirati, presoјati in informacije uspešno posredovati.« (*PISA 2009, str.5*)

Knjižnično informacijsko znanje

(KIZ) je razumsko urejena vsebina s področja organizacije, dostopnosti in uporabe informacij za določene namene. (*Novljan, 2010, str. 55*)

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Povezovanje razlik za boljši učinek

Bralna pismenost	Informacijska pismenost	<i>Knjižnično informacijsko znanje</i>
<i>1. Zbiranje informacij</i> v besedilu po zahtevah vprašanj.	1. Zaznavanje problema in njegova opredelitev.	1. Razumevanje in uporaba ključnih besed, gesla, sopomenke, vrstilci, krnjenje, indeksi, tezavri.
<i>2. Tvorjenje razumevanja:</i> prepoznavanje glavnih tem, namena, rabe besedila.	2. Poznavanje informacijskih virov in znanje njihovega izbiranja. 3. Uspešno pridobivanje primernih vrst informacijskih virov.	2. Ločevanje virov po vsebini, namenu, obliki, rabi in organizacije njihove dostopnosti.
<i>3. Razvijanje razlag:</i> logično razumevanje, prepoznavanje organizacije informacij v besedilu.	4. Kritično ovrednotenje pridobljenih informacijskih virov .	3. Razumevanje pomena organizacije informacij in strategije njihovega pridobivanja in rabe.
<i>4. Razmišljanje o vsebini:</i> vrednotenje z zunanjimi podatki.	5. Uporaba ustreznih elementov za ocenjevanje vira in ovrednotenje njegovega pomena ter etične in zakonite rabe informacij.	4. Izbiranje virov glede na hitrost, natančnost, nazornost, primernost posredovanja informacij za opredeljen cilj.
<i>5. Razmišljanje, ovrednotenje oblike besedila.</i>	6. Učinkovita in ustvarja raba informacij.	5. Ovrednotenje rabe informacij in oblike njihove predstavitve za doseganje določenega cilja.

Vsebina, cilji in priporočila

- Steinbuch, M., A. Bratuša, R. Fekonja, S. Novljan. (2007): Knjižnično informacijsko znanje. Osnovna šola. (Predlog). Zavod RS za šolstvo.
- Steinbuch, M., A. Bratuša, R. Fekonja, S. Novljan. (2008): Knjižnično informacijsko znanje. Gimnazija. Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo.
- *Posodobitev pouka v gimnazijski praksi. Knjižnično informacijsko znanje. (2010). Zavod RS za šolstvo.*

ZBDS, 2010:

Koristi izobraževanja in vzgoje z IP

Posameznik

- spozna raznolikost vsebine in njenih namenov, njene organizacije, raznolikost oblik in zahtevnosti virov;
- spozna strategije iskanja in pridobivanja informacij;
- zna poiskati ustrezno pomoč in vire za opredelitev problema in uporabiti primerno pot za njegovo razreševanje;
- uporablja primerne elemente za vrednotenje virov in za predstavitev rešitve problema.

Prihrani si čas, zmanjšuje napor (odločanja, načrtovanja in samega branja), poveča namene uporabe bralnih virov (različne interpretacije), uporabo raznolikih virov (uporablja različne bralne strategije) in uporabo kakovostnih virov (vrednotenje besedil) in stalno razvija (bralno) pismenost (navada).

Predlogi za boljšo bralno pismenost

da se vloženi napor (HOČE!) nagradi z užitkom doseganja boljših rezultatov (ZMORE!).

- Izbirnost programa IP nadomestiti z IP kot **obvezno** strategijo poučevanja (učenja, raziskovanja) **pri vseh predmetih** učnega procesa na vseh stopnjah izobraževanja.
  - IP **izvajati kot proces** z vsemi fazami razreševanja učnih, raziskovalnih problemov in s spremljanjem, **vrednotenjem ciljev posameznih faz** razreševanja (avtentičnega) problema.
  - Izbirati metode **aktivnega in sodelovalnega učenja**.
  - **Motivirati** učenje (oblike za spodbujanje notranje motivacije, samomotivacije) kot prepoznavanje **dosežka vsakogar in koristi za vsakogar**.
  - Vključiti knjižnico oziroma **knjižničarja v sodelovalno učenje**.
  - Državna spodbuda: **“Branju prijazne občine!”**
- >Ostali nerealizirani: Glej gradivo za Nacionalno strategijo za razvoj pismenosti, 2005. (e- knjige!, tehnologija, katalogi, večjezično branje

Več in literatura: v zborniku posvetovanja.

Hvala za pozornost,
pripombe in predloge!

silva novljan@telemach.net